

बीज 1) n. **TRIK.** 3, 3, 7. a) Same (von Pflanzen und Thieren); *Saatkorn, Korn* NAIGH. 2, 2. **AK.** 2, 6, 2, 13. **TRIK.** 3, 3, 87. **H.** 629. an. 2, 73. **MED.** 6. 16. fg. **HALĀJ.** 3, 16. येनं तोकाय तनयाय धान्यं बीजं वक्ष्ये अन्नितम् **R.V.** 5, 33, 13. वर्षतो बीजमिव धान्याकृतः 10, 94, 13. 104, 3. das Weib, यस्यां बीजं मनुष्याई वर्षति 83, 37. **AV.** 3, 23, 4. यथा बीजमुर्वरायां कृष्टे फालेन रोहति 10, 6, 33. 14, 2, 14. जज्ञि बीजम् **TS.** 7, 3, 20, 1. **ÇAT.** **BR.** 3, 3, 17. 8, 6, 2, 2. नाना° **KĪTJ.** **ÇR.** 2, 4, 10. **GOBH.** 2, 9, 5. **KAUÇ.** 24. **SUÇR.** 1, 34, 4. बीजार्थ 48, 12. **KAP.** 1, 10. बीजं स्थासु चरिषु च **M.** 1, 56. तामु (अप्सु) बीजमवाप्तुम् 8. शिरासि पादरत्नाणां बीजवत्प्रवपमुक्तुः **DRAUP.** 8, 10. **BHĀG.** P. 8, 24, 34. die Erde, यामाहुः सर्वबीजप्रकृतिरिति **ÇĀK.** 1. बीजासि विधि **Verz.** d. **Oxf.** H. 325, a, 4. नाराजके जनपदे बीजमुष्टिः प्रकीर्यते **Spr.** 4417. **RAGH.** 19, 57. बीजाञ्जलि **MĀKĀN.** 6, 20. प्राप्तबीजमिव नेत्रम् **R.** 4, 13, 39. न तस्य बीजं रोहति बीजकाले **MBH.** 3, 386. बीजैरङ्कुरितम् **Spr.** 1972. बीजमुत्तमिवापरे **R.** 3, 44, 3. **M.** 2, 112. यथेरिषो बीजमुत्पन्ना न वप्ता लभते फलम् 3, 142. उप्यते यदि यद्बीजं तत्तदेव प्ररोहति 9, 40. यादृशं तूप्यते बीजं नेत्रे कालोपपादिते । तादृशोक्ति ततस्मिन्बीजं स्वैर्व्यञ्जितं गुणैः ॥ **Spr.** 2469. 2468. 3809. 130. गोबीजकाच्चनैर्वैश्यम् (शाययेत्) **M.** 8, 113. 88. सु° 10, 69. बीजबन्धनप्रवेशने **Verz.** d. **Oxf.** H. 86, b, 27. न्ययोधस्य यथा बीजं (so v. a. *Ausläufer*) स्तोक् मूत्रेभूमिगम् । वज्रविस्तीर्णतां याति **Spr.** 1636. फालकृष्टा मर्कटं दृष्ट्वा सवीजो सफलामपि **MBH.** 13, 3133. **ÇĀK.** 91, 14. 131. ततो भूमिं व्यदधात्पञ्चबीजाम् **MBH.** 13, 7394. नेत्रभूता स्मृता नारी बीजभूतः स्मृतः पुमान् **M.** 9, 33. बीजयेन्योः 56. 35. 37. **BHĀG.** P. 4, 6, 42. यस्माद्बीजप्रभावेण तिर्पणञ्च स्रपयो ऽभवन् । पूजिताश्च प्रशस्ताश्च तस्माद्बीजं प्रशस्यते ॥ **M.** 10, 72. तपोबीजप्रभावेः der männliche Same so v. a. *Ursprung von Vaters Seite* 42. बीजभूता वयं केचिद्वशिष्टाः den Samen zur künftigen Generation bildend **MBH.** 3, 13359. **VP.** bei **Muir**, **ST.** I, 149, N. 75. °स्तम्भ. °स्तम्भन **Verz.** d. **Oxf.** H. No. 738. °पोषण **Verz.** d. **B.** H. 278. 7 v. u. — b) uneig. *Keim, Element, Anfang, Entstehungsgrund* **AK.** 1, 1, 2, 6. **TRIK.** 3, 3, 87. **H.** 1313. **H.** an. **MED.** तेषां खल्वेषां भूतानां त्रीण्येव बीजानि भवन्त्याण्डजं बीजमृद्धिजमिति **KHĀND.** **UP.** 6, 3, 1. चिकित्सितस्य **SUÇR.** 1, 3, 20. 2, 360, 14. (अपस्कृतीः) सक्तब्रशो ऽपि कुर्वते बीजिनानेन बृद्धिमान् nach diesen Elementen, Grundlagen 2, 76, 15. 333, 9. मक्तस्तेजसो बीजं बालो ऽयं प्रतिभाति मे **ÇĀK.** 174. मया तावन्नीतिवीजनिर्वापणं कृतम् **PAÑKĀT.** 83, 17, 20. लोभ° veranlasst durch **MBH.** 14, 2784. **KAP.** 3, 3. **JOGAS.** 1, 25. **ÑĪLAK.** 34. मोहस्योत्पत्तिबीजम् **Spr.** 2393. तद्धि बीजमिहापदाम् **KATHĀS.** 13, 134. भाष्यबीजानुसारिन् **Ind. St.** 5, 160, 1. **HAEB.** **Anth.** 410, **ÇI.** 3. **PRAB.** 10, 11. 70, 1. 93, 7. एतन्नानावताराणां निधानं बीजमव्ययम् **BHĀG.** P. 1, 3, 5 (citirt von **ÑĪLAK.** bei **Muir**, **ST.** IV, 224). 17, 18. 2, 1, 17. 3, 28, 1. 5, 6, 1. 7, 10, 3. पुरुषायादिवीजाय 8, 3, 2. **Schol.** zu **ÇAIM.** 1, 2. der Keim eines Gedichts, eines Zauberspruchs u. s. w., aus dem sich das Uebrige entwickelt, **R.** 1, 3, 1. **BHĀG.** P. I, Einl. **LXX.** N. 1. **Verz.** d. **Oxf.** H. 4, a (No. 28). 104, b, 10. fg. No. 161. **Verz.** d. **B.** H. No. 1289. 1330. eines Dramas **DAÇAR.** 1, 16. 23. 26. 33. 39. 46. 3, 3. **PRATĀPAR.** 20, b, 9. — c) *Analysis, Algebra* **COLEBR.** **Alg.** 130. 195. भास्कराय° **Ind. St.** 2, 233. °श्लोकाः **Verz.** d. **B.** H. No. 830. गणितं बीजं (vgl. बीजगणित) 868. — d) *Quecksilber (?)* **SŪRJAS.** 13, 20. 23. बीजं प्रतिपापि (als Zaubermittel), नितितं बीजं न क्वचित्स्फारीभवति **MĀKĀN.** 49, 5. — e) = तत्त्व *Wahrheit* **TRIK.** H. an. **MED.**

— f) = घ्राधान **H.** an. **MED.** *receptacle, place of deposit or preparation* **Wilson.** — g) *Mark RĀGĀN.* im **ÇKDr.** — 2) m. = बीजक. बीजपूर *Citronenbaum* **ĀRJABHATTA** in **Journ.** of the **Am. Or. S.** 6, 338, 6 und **COLEBR.** **Alg.** 313. — Vgl. अवीज, अग्रवीज, कटुबीजा, ज्योतिर्वीज, पद्मबीज. पीतबीजा, पुष्करबीज, पूर्ण°, वक्रि°.

बीजक (von बीज) 1) n. *Same* **SUÇR.** 2, 527, 13. — 2) m. a) *Citronenbaum, Citrus medica* **Lin.** **ÇAṬĀDH.** im **ÇKDr.** **HARIV.** 8934. **R.** 2, 94, 9 (103, 9 **GORR.**). **COLEBR.** **Alg.** 313. *Citrone* **SUÇR.** 2, 32, 5. 69, 21. 132, 9. 139, 12. **ÇĀRṆG.** **SĀMḤ.** 1, 1, 12. *Terminalia tomentosa* **W. et A.** **RĀGĀN.** im **ÇKDr.** — b) *Armlage des Kindes bei der Geburt* **SUÇR.** 1, 277, 19. 278, 2. — c) *N. pr. eines Dichters* **Verz.** d. **Oxf.** H. 124, a. — Vgl. अवीजक, बैजि, बैजिय. बीजकर्तृ (बीज + कृ°) m. *Samenhervorbringer, Beiw.* **Çiva's** **Çiv.** बीजकृत् (बीज + कृ°) adj. *Samen erzeugend; n. ein Aphrodisiacum* **RĀGĀN.** im **ÇKDr.**

बीजकोश (बीज + कोश) m. *Samenkapsel, insbes. der Lotusblume* **AK.** 1, 2, 3, 42. **H.** 1163. **HALĀJ.** 3, 60. राजीव° **TRIK.** 3, 3, 34. पद्मबीजकोशी f. dass. 3, 4, 2, 16. बीजकोशी f. *Schote* **H.** 1130. **HALĀJ.** 2, 34.

बीजक्रिया (बीज + क्रि°) f. *eine algebraische Auflösung* **COLEBR.** **Alg.** 130. बीजगणित (बीज + ग°) n. *Algebra* **COLEBR.** **Alg.** 129. fgg. 246. बीजगर्भ (बीज + गर्भ) m. *Trichosanthes dioeca* **Roxb.** (पटोल) **RĀGĀN.** im **ÇKDr.**

बीजगुप्ति (बीज + गु°) f. *Schote* **RĀGĀN.** im **ÇKDr.** बीजत्व (von बीज) n. *das Grundsein* **ÑĪLAK.** bei **Muir**, **ST.** IV, 221. बीजदर्शक (बीज + दर्°) m. *Schauspieldirector (den Keim, den ersten Anfang eines Schauspiels, den Augen der Zuschauer vorführend)* **H.** **Ç.** 89. बीजधानी (बीज + धा°) f. *N. pr. eines Flusses* **R.** **GORR.** 2, 73, 3. बीजधान्य (बीज + धा°) n. *Koriander (धान्यक)* **RĀGĀN.** im **ÇKDr.** बीजपादप (बीज + पा°) m. *Senecarpus Anacardium* **Lin.** (भक्ष्नातक) **RĀGĀN.** im **ÇKDr.**

बीजपूर **SUÇR.** 2, 496, 2 fehlerhaft für °पूर. बीजपुष्प (बीज + पु°) n. *N. zweier Pflanzen. = मरुवक und मदन* **MED.** p. 29. बीजपुष्पिका (wie eben) f. *Andropogon saccharatus* **Roxb.** (देवधान्य) **H.** 1178.

बीजपूर (बीज + पूर) m. *Citrus medica* **Lin.**; *Citrone* **AK.** 2, 4, 2, 59. **H.** 1130. **RATNAM.** 66. °रस **SUÇR.** 2, 453, 3. 496, 2 (fälschlich °पूर). **ÇĀRṆG.** **SĀMḤ.** 2, 1, 12. 27. 2, 14. °पूरक dass. **MBH.** 3, 11568. **R.** 2, 91, 30 (100, 27 **GORR.**). 3, 17, 8. **BHĀG.** P. 8, 2, 11. **SUÇR.** 1, 213, 15. 2, 328, 11. 423, 16. 462, 3. बीजपूर्ण (बीज + पूर्ण) m. dass. **RATNAM.** 66. **SUÇR.** 2, 313, 15.

बीजपोषिका (बीज + पो°) f. *Hodensack* **RĀGĀN.** im **ÇKDr.** बीजप्रबोध (बीज + प्र°) m. *Titel eines Commentars zum Bīḡagaṇita* **COLEBR.** **Misc.** **Ess.** II, 433.

बीजप्ररोहिन् (बीज + प्र°) adj. *aus Samen hervorschiessend: बीजकाण्डप्ररोहिणः* **M.** 1, 46.

बीजफलक (बीज + फल) m. *Citrus medica; Citrone* **RĀGĀN.** im **ÇKDr.** बीजमति (बीज + म°) f. *Sinn für die Erkenntniss des Grundes* **COLEBR.** **Alg.** 246.

बीजमन्त्र (बीज + म°) n. *Bez. einer mystischen Silbe, mit der eine*